

LGBTIQ GRAĐA U NARODNIM KNJIŽNICAMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

LGBTIQ books in public libraries in Osijek-Baranya county

Sanjica Faletar

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet u Osijeku
sfaletar@ffos.hr

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

483

UDK / UDC 027.022:316.367.7](497.543)

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

Primljeno/ Received: 16.11.2024.

Sažetak

Cilj. U radu se predstavljaju rezultati istraživanja čiji je cilj bio vrednovati zbirke narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji s obzirom na zastupljenost LGBTIQ građe.

Metodologija. Istraživanje je provedeno metodom usporedbe. Uspoređujući zapise u katalozima u svih deset narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji s popisom od 86 naslova na unaprijed priređenom popisu preporučenih LGBTIQ naslova, autori su istražili koliko je LGBTIQ građa zastupljena u fondovima istraživanih knjižnica.

Rezultati. Rezultati istraživanja pokazuju da nijedna ispitana knjižnica ne posjeduje sve naslove, no dvije knjižnice imaju više od polovice naslova s popisa. Iako postoje manja odstupanja, uočena je određena tendencija rasta zastupljenosti istraživanih naslova s obzirom na veličinu knjižnice odnosno veličinu zajednice kojoj služi. Najveći prosječni broj primjeraka istraživanih naslova posjeduje najveća, županijska matična, knjižnica.

Praktična primjena. Rezultati ukazuju na slabe i jake strane u fondovima istraživanih knjižnica te knjižničarima mogu poslužiti kao poticaj i oslonac u donošenju budućih odluka o nabavi LGBTIQ građe.

Društveni značaj. Budući da je LGBTIQ populacija u hrvatskom društvu i dalje dijelom diskriminirana i nedovoljno zastupljena među knjižničnim korisnicima, narodne bi knjižnice kroz svoje inkluzivne zbirke mogle pridonijeti pozitivnijoj percepciji LGBTIQ populacije među lokalnim stanovništvom općenito te postati mjesto na kojem LGBTIQ populacija dolazi do informacija potrebnih u svakodnevnom životu.

Originalnost/vrijednost. Ovo je prvo istraživanje koje analizira zastupljenost LGBTIQ građe u narodnim knjižnicama u Osječko-baranjskoj županiji.

Ključne riječi: LGBTIQ građa, metoda usporedbe, narodne knjižnice, Osječko-baranjska županija, uključivi knjižnični fond, vrednovanje knjižničnog fonda

Summary

Purpose. Paper describes findings from a study which aimed to assess the ownership of LGBTIQ books in public libraries in Osijek-Baranya county.

Approach/methodology/design. The study used check-list method and compared catalog records in 10 public libraries in Osijek-Baranya county with the list of 86 LGBTIQ titles.

Findings. Although not one library holds all studied LGBTIQ titles, two libraries have 50% or more titles from the list. Despite some deviations, the number of titles in the collections tends to grow with the size of the library. The biggest library has the largest average number of copies.

Practical implications. Findings indicate strong and weak points of library collections and can motivate and support librarians in making decisions about purchasing LGBTIQ books.

Social implications. Since LGBTIQ population in Croatia is still to certain extent discriminated and underserved by libraries, inclusive public libraries' collections could support the development of their positive perception in local community and they could become places where LGBTIQ populations find information required in their everyday life.

Originality/value. This is the first study to investigate LGBTIQ collections in public libraries in Osijek-Baranya county.

Key Words: check-list method, collection evaluation, inclusive library collection, LGBTIQ books, Osijek-Baranya county, public libraries

1. Uvod

Pojam LGBTIQ populacija skraćeni je naziv za lezbijke, *gay*, biseksualne, transrodne, interseksualne i *queer* osobe te se smatra krovnim terminom za sve identitete koji proizlaze iz spolnih i rodniha značajki (Pojmovnik rodne terminologije 2007, 38). U

mnogim se suvremenim društvima, pa čak i u onima koja se smatraju razvijenima, ovoj populaciji često krše njezina građanska, politička, ekonomska i društvena prava (Human Rights Watch 2023). Iako se posljednjih godina u Republici Hrvatskoj primjećuju određeni pomaci u odnosu na zakonsku regulativu i zaštitu prava LGBTIQ populacije, u našem je društvu i dalje prisutna njezina relativno negativna percepcija i diskriminacija. Štoviše, u istraživanju kojeg su Takács and Szalma (2013) provele u 27 europskih zemalja, Hrvatska je istaknuta kao jedna od zemalja u kojima je homofobija izrazito prisutna. Primjerice, Hrvatska se nalazi na 4. mjestu (od ukupno 27) po stavovima ispitanika o društvenoj (ne)prihvatljivosti LGBTIQ životnog stila. Iako su u Republici Hrvatskoj na snazi zakoni kojima se zabranjuje diskriminacija osoba i parova koji su dio LGBTIQ+ zajednice te njihovih obitelji, predstavnici manjinskih skupina ističu da se zakonske zabrane diskriminacije na temelju seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnog izražavanja pri zapošljavanju i zanimanju te diskriminacije u smislu zakona o državljanstvu, stanovanju, pristupu obrazovanju i zdravstvenoj skrbi ne provode dosljedno (Izvešće o praksi u području ljudskih prava 2022). Iako se u Izvešću o praksi u području ljudskih prava u RH (2022) ističe da se osobama koje javno govore o LGBTIQ+ pitanjima ne ograničava sloboda izražavanja, udruživanja ili mirnog okupljanja, praksa pokazuje da pripadnici LGBTIQ populacije još uvijek ne prijavljuju diskriminaciju u dovoljnoj mjeri zbog straha od stigmatizacije i marginalizacije, zbog nepovjerenja prema institucijama i straha da će se morati prisilno izjasniti kao dio LGBTIQ+ zajednice (Izvešće o praksi u području ljudskih prava 2022).

Budući da su narodne knjižnice javne ustanove koje svoj rad temelje na vrijednostima kao što su demokracija i poštivanje ljudskih prava, intelektualne slobodne, jednakost i ravnopravnost te društvena odgovornost i pravednost, ovaj rad pokušava istražiti koliko zbirke narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji odražavaju raznolikost svojih zajednica (u odnosu na seksualnu orijentaciju i rodni identitet njezinih članova) odnosno koliko su te knjižnice u mogućnosti odgovoriti na zahtjeve i potrebe svojih korisnika za LGBTIQ građom.

2. LGBTIQ populacija i knjižnice

Narodne knjižnice, kao ustanove koje se smatraju pokretačkom snagom u informiranju, obrazovanju, kulturi i osobnom ostvarenju svih građana bezobzira na

njihovu dob, etničku ili nacionalnu pripadnost, spol, vjeru, jezik, društveni položaj ili bilo koje drugo obilježje (IFLA/UNESCO 2022.) moraju svojim vrijednostima i poslanjem, sigurnim prostorom i pozitivnim ozračjem te raznolikim programima i uravnoteženim zbirka odražavati svekoliku raznolikost svih svojih članova i aktivno pridonositi njihovu društvenom uključivanju i poštivanju.

S ciljem poticanja knjižničara na sustavnije kritičko razmišljanje o ovoj problematici, IFLA (Međunarodno udruženje knjižničarskih društava i ustanova) je 2013. godine osnovala Posebnu interesnu skupinu za LGBTIQ korisnike (LGBTQ Users Special Interest Group) čiji je cilj ne samo odgovoriti na informacijske potrebe LGBTIQ zajednice u odnosu na knjižnične zbirke, usluge i programe, nego i poticati dijalog o LGBTIQ problematici u javnosti te pokazati knjižničarima kako mogu pomoći ovoj često nevidljivoj korisničkoj skupini u propitivanju, razumijevanju i izgradnji njihovog vlastitog identiteta (IFLA 2023).

Kako bi pak bile u stanju pratiti suvremene društvene trendove te podupirati lokalnu kulturnu raznolikost, jačati toleranciju i zagovarati pozitivne promjene u društvu, u kontekstu upravljanja knjižničnim zbirka, narodne knjižnice moraju nabavljati nepristranu građu koja zastupa različita stajališta i perspektive, koja odražava jezičnu i kulturnu raznolikost cjelokupne zajednice (s posebnim naglaskom na manjinske i marginalizirane pojedince i skupine) i koja neće ni na koji način biti izložena ideološkim, političkim, vjerskim ili komercijalnim pritiscima iz okoline (IFLA/UNESCO 2022). Namjernim ili nenamjernim neuključivanje LGBTIQ građe u svoje fondove, iz primjerice straha od javne reakcije ili zbog vlastitih uvjerenja, knjižnice odašilju poruku da LGBTIQ populacija te njihova kultura i književnost predstavljaju neku vrstu prijetnje zajednici i da u knjižnicama nisu dobrodošli (Wexelbaum 2016, 210). Narodna je knjižnica jedna od rijetkih preostalih javnih ustanova koja bi trebala pridonositi osnaživanju i povezivanju zajednice te u kojoj bi se svi građani trebali osjećati sigurno i prihvaćeno (Ritchie i McNeil 2011; Wexelbaum 2016).

3. Pregled dosadašnjih istraživanja

Iako su u domaćoj stručnoj literaturi iz područja knjižničarstva istraživanja o LGBTIQ problematici rijetko zastupljena i u pravilu su novijeg datuma, pregled izvora na engleskom jeziku ukazuju da su takva istraživanja u svijetu brojna te da interes za tu

tematiku u kontekstu knjižničarstva postoji već neko vrijeme. Autori se u svojim radovima posvećenima ovoj problematici bave raznolikim pitanjima kao što su primjerice nabava i zastupljenost LGBTIQ građe u fondovima različitih tipova knjižnica (školskim, narodnim, visokoškolskim), pristup odnosno vidljivost LGBTIQ građe u knjižničnim katalogima te informacijske potrebe i zadovoljstvo LGBTIQ korisnika knjižničnim programima, uslugama i građom.

Unatoč tome što rezultati provedenih istraživanja najčešće pokazuju da knjižničari smatraju da knjižnice trebaju posjedovati LGBTIQ zbirke te su knjižnične zbirke često male, nepotpune i zastarjele (Oltmann 2016; Chapman i Birdi 2016; Joyce i Schrader 1997; Waite 2013). Iako knjižničari LGBTIQ građu ponekad ne nabavljaju jer (pogrešno) pretpostavljaju da među njihovim korisnicima nema pripadnika LGBTIQ populacije ili zato što im se oni tek rijetko obraćaju za pomoć pri rješavanju informacijskih upita, najčešće zbog straha od diskriminacije ili otkrivanja svog identiteta (Stenback i Schrader 1999; O'Leary 2005; Schrader 2007; Hart i Mfazo 2010; Gough i Greenblatt 2011; Walker i Bates 2015; Wexelbaum 2017), rezultati stranih istraživanja ukazuju da knjižničari izbjegavaju nabavljati takvu građu, ne samo zbog ograničenih financijskih sredstava, nego i zbog straha od reakcije (zabrinute) javnosti (Downey 2005; Garry 2014; Hughes-Hassell Overberg i Harris, 2013; Walker i Bates, 2015). Dio autora ističe da knjižničari često i nesvjesno provode (samo)cenzuru LGBTIQ građe na način da joj dodjeljuju neodgovarajuće predmetne odrednice zbog kojih korisnici tu građu teško mogu pronaći u knjižničnom katalogu (Drabinski 2013; O'Leary 2005; Wexelbaum 2015; Jordan 2017; Schrader 2007; Hughes-Hassell, Overberg i Harris 2013). U jednom od rijetkih domaćih istraživanja¹ o ovoj problematici, Pikić i Barbarić (2020) pokušale su utvrditi ulogu narodnih knjižnica u životu LGBTIQ populacije te su zaključile da većina ispitanika (pripadnici LGBTIQ populacije) u njihovu istraživanju vrlo rijetko ili nikada ne koristi narodne knjižnice kako bi zadovoljili svoje informacijske potrebe te da hrvatske narodne

¹ Istraživanje je provedeno u okviru umjetničko-istraživačkog projekta *Nesigurne intervencije: LGBTIQ korisnici u narodnim knjižnicama*, čije je idejno polazište da suvremene umjetničke metode i prakse mogu propitivati procese unutar knjižničarske struke, prepoznati njezina problematična mjesta te potaknuti na angažirano djelovanje. Projekt uključuje znanstveno istraživanje, produkciju umjetničkih radova i teorijsko-diskurzivni javni program, s ciljem uključivanja LGBTIQ osoba u programe, usluge i fondove narodnih knjižnica, te njihovo uvođenje u središte interesa knjižničarske struke. Nositelji projekta su Galerija „Prozori“, Knjižnica S. S. Kranjčevića, Knjižnice grada Zagreba u suradnji s udrugom Domino i Centrom za ženske studije iz Zagreba te Katedrom za bibliotekarstvo Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. (Bekić i Dolanjski 2018; Barbarić i Pikić 2017)

knjižnice, po njihovu mišljenju, ne posjeduju dovoljno LGBTIQ građe. Veliki broj ispitanika potrebne informacije traži na internetu zbog zastarjelosti građe u knjižnicama, njezina neprilagođenog označavanja u katalozima (ne mogu pronaći LGBTIQ građu) te zbog straha od osuđivanja (Pikić i Barbarić 2020).

Zastupljenost LGBTIQ građe u knjižničnim fondovima, što je tema i ovog rada, istraživalo je više stranih autora i to ponajčešće u kontekstu dostupnosti LGBTIQ građe za odraslu populaciju općenito te mlade i djecu. Još su davne 1999. godine Rothbauer i McKechnie (1999) zaključile, uspoređujući knjižnične fondove odabranih kanadskih narodnih knjižnica s popisom od 40 naslova LGBTIQ tematike, da su te zbirke u istraživanim knjižnicama nedostatne i neujednačene (s manjim zbirkama posebice u manjim knjižnicama). Te su podatke potvrdili Howard (2005) te Hilton Boon i Howard (2004) koji su utvrdili da devet istraživanih kanadskih narodnih knjižnica ne nabavlja LGBTIQ naslove u dovoljnoj mjeri te da broj nabavljenih naslova ovisi od knjižnice do knjižnice. Williams i Deyoe (2014), s druge su strane, utvrdile da ni američke narodne, školske i visokoškolske knjižnice ne posjeduju zadovoljavajući broj LGBTIQ naslova. Čak 15 % (237 visokoškolskih, 326 narodnih i 207 školskih knjižnica) od ukupno 673 istraživanih knjižnica nije posjedovalo niti jedan naslov s njihovog popisa koji je sadržavao 116 LGBTIQ knjiga za djecu i mlade. Brendler et al. (2017) su u svojem istraživanju potvrdili da američke narodne knjižnice ne posjeduju zadovoljavajući broj LGBTIQ naslova, pri čemu najviše naslova ipak posjeduju knjižnice u gradovima s više od 300 000 stanovnika te knjižnice na sjeveroistoku zemlje. U recentnom pak istraživanju provedenom u ograncima narodne knjižnice *Lonesome Pine Regional Library* u američkoj saveznoj državi Virginiji, Griffin (2021) je utvrdila da istraživane knjižnice posjeduju samo sedam od ukupno 63 preporučena naslova (slikovnica i knjiga za djecu s LGBTIQ tematikom) s popisa *Rainbow List* iza kojeg stoji Američko knjižničarsko društvo. Zanimljivo je da je u ovom istraživanju jedan od najmanjih knjižničnih ogranaka (u zajednici s otprilike 1300 stanovnika) imao najveći zbirku istraživanih LGBTIQ naslova. Do sličnih su rezultata u svom istraživanju provedenom u Velikoj Britaniji došle i Chapman i Birdi (2016) koje su knjižnične kataloge trinaest britanskih narodnih knjižnica usporedile s popisom od 476 LGBTIQ naslova za mlade. Zaključile su da ispitane knjižnice imaju vrlo ograničene LGBTIQ zbirke pri čemu je knjižnica koja je imala najviše građe posjedovala tek 25 % preporučenih naslova. I ostala istraživanja provedena u

visokoškolskim knjižnicama u Kanadi, Sjedinjenim Američkim Državama i Australiji pokazuju da su i njihove zbirke LGBTIQ građe nedostatne no da bi se mogle poboljšati uključivanjem novijih izvora, popularnih LGBTIQ časopisa te specijaliziranih akademskih izvora i baza podataka (Matheson et al. 2020; Adler 2010; Lupien 2007; Schaller 2011; Bosman 2016; Graziano 2016; Oberg i Klein 2003; Scoggins 2018; Williams i Deyoe 2015).

Iako u Hrvatskoj nije objavljen nijedan rad na ovu temu, do sada su, koliko nam je poznato, provedena tri istraživanja u okviru diplomskih radova čiji je cilj, među ostalim, bio utvrditi zastupljenost LGBTIQ građe u hrvatskim narodnim knjižnicama. Džoić (2016) je pokušala utvrditi zastupljenost LGBTIQ građe u narodnim knjižnicama Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije, a Žalac Čičak (2019) u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije. Golub (2022) je pored zastupljenost LGBTIQ građe u dvadeset matičnih narodnih knjižnica istražila i na koji je način ta građa označena u knjižničnim katalozima tih knjižnica (predmetnice). Iako su sve tri autorice utvrdile da LGBTIQ građa u istraživanim knjižnicama nije dovoljno zastupljena, istaknule su da čak i najmanje knjižnice imaju barem neke od naslova s popisa koji su korišteni u analizi te da je situacija u knjižnicama u velikim gradovima u pravilu povoljnija budući da one posjeduju veći, a ponekad čak i značajan broj istraživanih naslova.

4. Istraživanje

4.1. Cilj i istraživačka pitanja

Cilj je istraživanja bio vrednovati zbirke narodnih knjižnica u svim gradovima (Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek, Valpovo) i naseljima (Čepin, Dalj, Đurđenovac) u Osječko-baranjskoj županiji u odnosu na zastupljenost LGBTIQ građe. Istraživanjem se pokušalo odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja:

1. U kojoj je mjeri LGBTIQ građa zastupljena u narodnim knjižnicama u Osječko-baranjskoj županiji u odnosu na listu preporučenih naslova?
2. Postoji li razlika u zastupljenosti LGBTIQ građe između knjižnica u većim i manjim mjestima?

4.2. Metodologija

Iako je knjižničnu zbirku uvijek bolje vrednovati s pomoću više (komplementarnih) metoda, u ovom je istraživanju korištena tradicionalna metoda

usporedbe koja najčešće knjižničnu zbirku uspoređuje s nekim standardnim popisom bibliografskih jedinica tako što se bibliografske jedinice s popisa uspoređuju sa zapisima u knjižničnom katalogu (Walters 2023). Kod korištenja metode usporedbe mogu koristiti razni popisi kao što su popisi ispitne literature, nakladnički katalozi, popisi najprodavanijih knjiga, popisi knjižničnih fondova knjižnica koje su značajne u određenom polju, popisi naslova koji su dobili neku nagradu, preporučeni popisi koje izrađuju knjižničari ali i samostalno izrađeni popisi (Lockett 1989, 6). Prednosti metode usporedbe su njezina jednostavnost i fleksibilnost te primjenjivost u svim tipovima knjižnica (Comer 1981, 27). Njome se može ispitati veličina, dubina, širina, raznolikost te uravnoteženost nekog fonda i zastupljenost određene građe u usporedbi s nekim vanjskim standardom (Johnson 2014, 270-271). Iako omogućuje opipljive, kvantitativne podatke o određenom knjižničnom fondu, koji se mogu usporediti i s fondovima drugih knjižnica, nedostaci ove metode su, među ostalima, pretpostavka da se može izraditi iscrpan popis 'dobrih' knjiga za određeno područje te da su te knjige uistinu potrebne korisnicima, subjektivnost stručnjaka koji izrađuju popis te zastarijevanje popisa od trenutka njegovog nastanka do trenutka provođenja istraživanja (Lundin 1989, 107; Comer 1981, 27).

Iako za LGBTIQ građu ne postoji standardni odnosno preporučeni popis za hrvatsko govorno područje za analizu je iskorišten popis od 86 naslova (Prilog 1) koji je, u suradnji s domaćim LGBTIQ stručnjacima, priredila Džoić za potrebe svog diplomskog rada (Džoić, 2016). Kriteriji za uključivanje naslova (publicistika ili beletristika) na spomenuti popis bio je da se jedinica bavi LGBTIQ problematikom odnosno da je jedan od likova LGBTIQ osoba te da je naslov objavljen na hrvatskom jeziku (izvorno ili u prijevodu). U tom se popisu među 86 naslova nalazi 27 naslova publicistike, te 59 naslova beletristike, uključujući i jednu slikovnicu. Iako se na popisu nalaze u pravilu noviji naslovi, na popis je uvršteno i osam publikacija koje su objavljene prije 2000. godine.

Izvorno je istraživanje provedeno od travnja do lipnja 2018. godine, a tijekom rujna 2023. svi su podaci u knjižničnim katalozima ponovno provjereni te je utvrđeno da nije došlo do nikakvih promjena u odnosu na istraživane naslove. Iako je između provođenja izvornog istraživanja (koje je bilo provedeno na temelju popisa izrađenog dvije godine ranije) i objavljivanja njegovih rezultata prošlo više godina, autori smatraju da su dobiveni podatci i dalje relevantni i izuzetno zanimljivi. Naime, budući da u

Hrvatskoj do sada nisu objavljivani rezultati istraživanja koja bi se bavila ovom problematikom, rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti kao dobar pokazatelj zastupljenosti LGBTIQ građe u narodnim knjižnicama u određenom trenutku te biti izuzetno korisni u budućim sličnim istraživanjima za koja bi se trebalo prirediti nove popise građe za usporedbu.

Istraživanje je provedeno na način da su autori pretraživali *online* kataloge svih narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji prema unaprijed spomenutom popisu preporučenih LGBTIQ naslova. Budući da dvije od ukupno deset istraživanih knjižnica nemaju dostupan online katalog, te su knjižnice dostavile autorima podatke za svoje knjižnice putem e-pošte. Pri pretraživanju kataloga, nisu se posebno bilježili podaci za knjižnične ogranke već su primjerci naslova iz ogranaka (kod onih knjižnica koje imaju ogranke) ubrojani u skupni podatak za tu knjižnicu. U Excel tablicu se bilježio podatak posjeduje li knjižnica određeni naslov (u tiskanom obliku), te podatak o broju primjeraka svakog pojedinog naslova. Podatci o e-knjigama nisu se bilježili.

U Osječko-baranjskoj županiji djeluje deset narodnih knjižnica pri čemu, na temelju broju stanovnika u zajednici, po jedna knjižnica spada u tip III (Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek), V (Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo), VI (Gradska knjižnica Našice) i VIII (Narodna knjižnica Dalj). Šest knjižnica spada u tip VII (Gradska knjižnica Beli Manastir, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće, Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca, Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo, Knjižnica Čepin i Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac) (Ministarstvo kulture i medija, 2021). U analizi podataka korištena je navedena podjela knjižnica na tipove prema broju stanovnika u zajednici u kojoj djeluju kako bi se pokušalo utvrditi postoji li razlika u zastupljenosti LGBTIQ građe između narodnih knjižnica u većim i manjim mjestima odnosno među knjižnicama koje pripadaju različitim tipovima knjižnica prema Standardima za narodne knjižnice (Ministarstvo kulture i medija, 2021) (Tablica 1).

Tablica 1. Ispitivane knjižnice prema tipu

Tip	Broj stanovnika u području	Grad	Broj stanovnika u gradu
VIII	za područje do 3000 stanovnika	Dalj	2.901
VII	za područje od 3001 do 10.000 stanovnika	Beli Manastir	8.053
		Belišće	8.884
		Donji Miholjac	8.063
		Valpovo	9.783
		Čepin	9.733
		Đurđenovac	5.362
VI	za područje od 10.001 do 20.000	Našice	14.336
V	za područje od 20.001 do 35.000	Đakovo	23.687
III	za područje od 60.001 do	Osijek	96.848

4.3. Rezultati

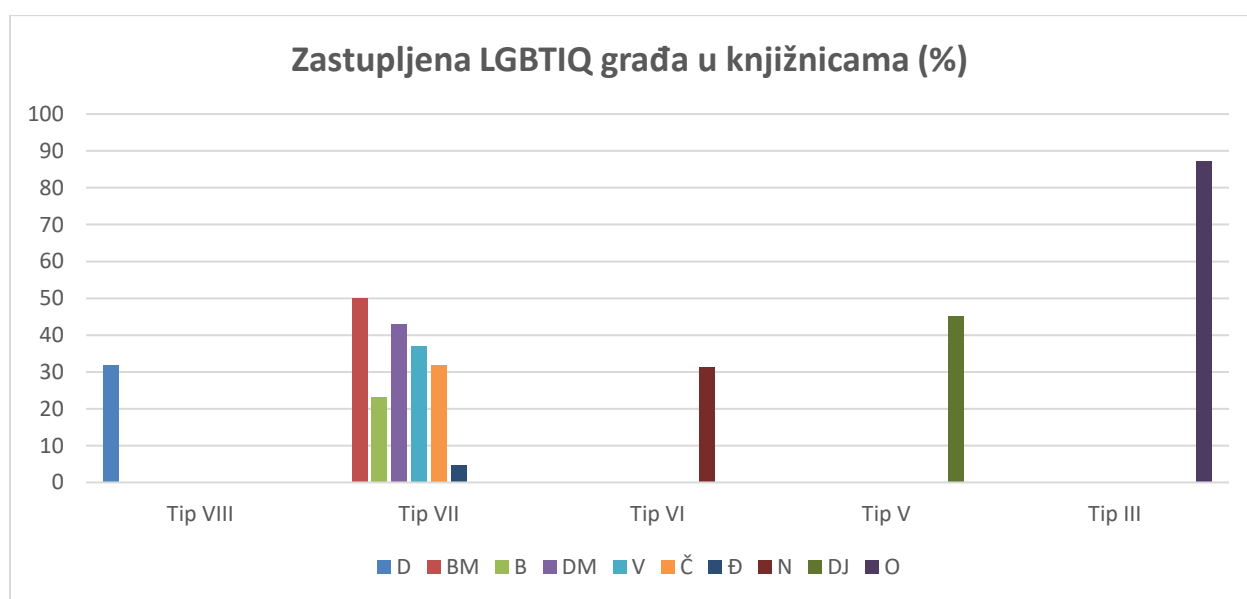
Nijedna ispitana knjižnica ne posjeduje sve naslove, no dvije knjižnice (Gradska knjižnica Beli Manastir i Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek) imaju 50 % ili više od polovice svih naslova. Jedna knjižnica (Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac) posjeduje svega 4,7 % istraživanih naslova (Tablica 2). Najviše istraživanih naslova posjeduje Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek s 87,2% zastupljenih naslova što se zasigurno može pojasniti činjenicom da je GISKO jedina knjižnica od istraživanih koja prima obvezni primjerak.

Iako rezultati pokazuju da postoji određena tendencija rasta zastupljenosti istraživanih naslova s obzirom na veličinu knjižnice odnosno veličinu zajednice kojoj služi, postoje određena odstupanja budući da podatci za određene knjižnice ne potvrđuju taj nalaz (Slika 1). Naime, Gradska knjižnica Beli Manastir, koja pripada u VII. tip knjižnice ima više zastupljenih naslova od Gradske knjižnice Našice koja pripada u VI. tip, i Gradske knjižnice i čitaonice Đakovo koja pripada u V. tip knjižnice (nalaze se u većoj zajednici pa bi bilo za očekivati da će imati i veći broj naslova). Zanimljivo je i da Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac, koja pripada u VII. tip knjižnica, ima višestruko manje zastupljene

građe od Narodne knjižnice Dalj koja spada u VIII. tip knjižnice (nalazi se u manjoj zajednici).

Tablica 2. Zastupljena LGBTIQ građa u knjižnicama

Tip	Knjižnica	Broj zastupljenih naslova	Postotak zastupljenih naslova
VIII	Narodna knjižnica Dali	26	32
VII	Gradska knjižnica Beli Manastir	43	50
	Gradska knjižnica i čitaonica Belišće	20	23,3
	Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca	37	43
	Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo	32	37
	Knjižnica Čepin	26	32
	Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac	4	4,7
VI	Gradska knjižnica Našice	27	31,4
V	Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo	39	45,3
III	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	75	87,2

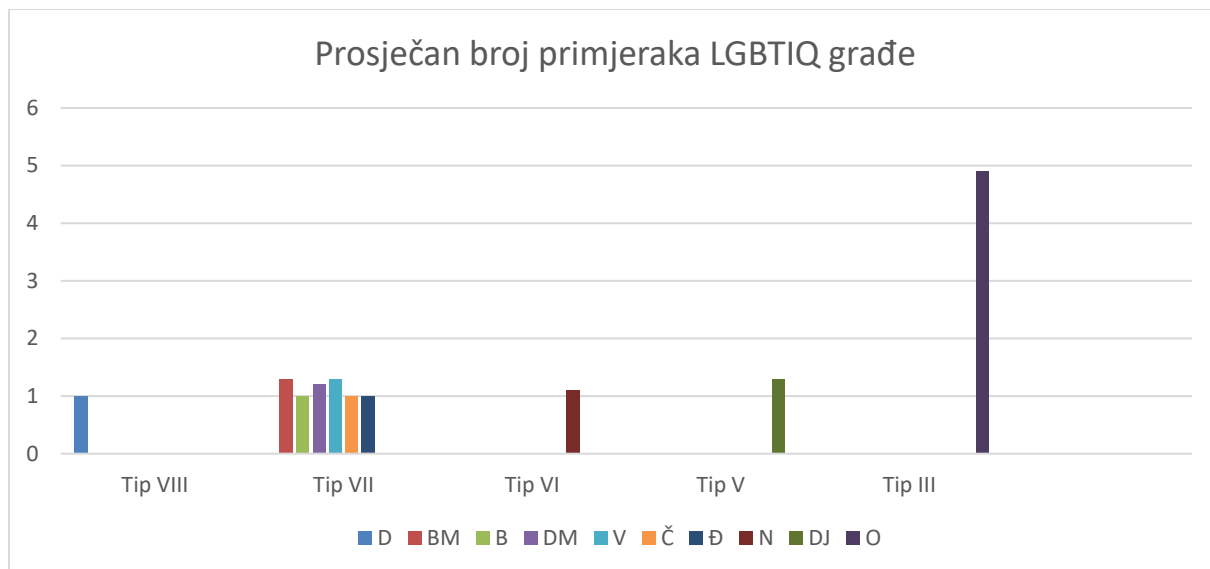
Slika 1. Zastupljena LGBTIQ građa u knjižnicama

Najveći prosječni broj primjeraka istraživanih naslova posjeduje Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek (4,9 primjeraka), a najmanje (po 1 primjerak) Narodna knjižnica Dalj, Gradska knjižnica i čitaonica Belišće, Knjižnica Čepin i Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac (Tablica 3).

Tablica 3. Prosječan broj primjeraka građe u knjižnicama

Tip	Knjižnica	Ukupan broj primjeraka	Prosječan broj primjeraka
VIII	Narodna knjižnica Dalj	26	1
VII	Gradska knjižnica Beli Manastir	43	1,3
	Gradska knjižnica i čitaonica Belišće	20	1
	Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca	37	1,2
	Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo	32	1,3
	Knjižnica Čepin	26	1
	Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac	4	1
VI	Gradska knjižnica Našice	27	1,1
V	Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo	39	1,3
III	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	371	4,9

Iako prosječan broj zastupljenih primjeraka građe raste s veličinom knjižnice, odnosno brojem stanovnika u zajednici u kojoj djeluje, postoje određena odstupanja od tog trenda. Naime, i ovdje određene manje knjižnice koje pripadaju tipu VII (npr. Gradska knjižnica Beli Manastir, Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca i Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo) imaju veći prosječan broj primjeraka zastupljene građe od knjižnice koja spada u tip VI (Gradska knjižnica Našice) te jednak broj kao i Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo koju ubrajamo u tip V. Najmanji broj primjeraka zabilježen je kod knjižnice koja pripada tipu VIII (Narodna knjižnica Dalj) i trima knjižnicama (Gradska knjižnica i čitaonica Belišće, Knjižnica Čepin, Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac) koje pripadaju tipu VII (Slika 2).

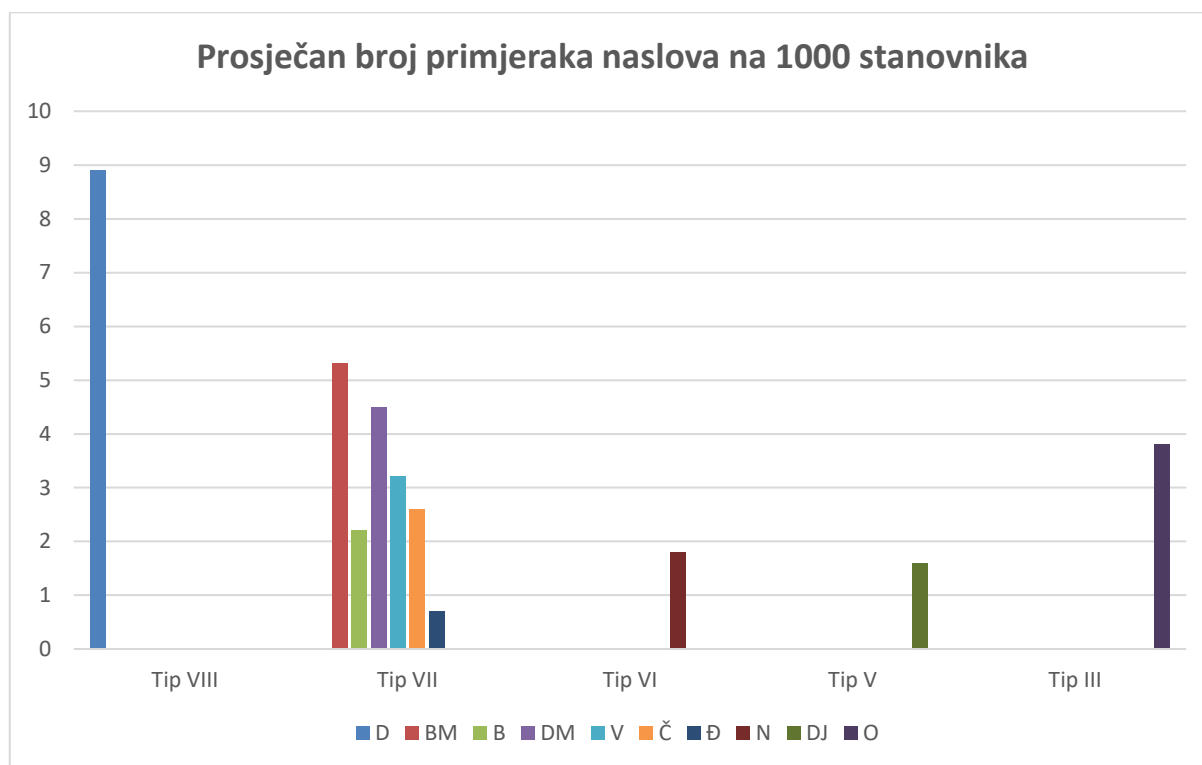
Slika 2. Prosječan broj primjeraka LGBTIQ građe prema tipu knjižnice

Ukoliko se pak ukupan broj primjeraka dostupnih naslova u određenoj knjižnici usporedi s ukupnim brojem stanovnika u njezinoj zajednici odnosno potencijalnim brojem čitatelja, uočava se da je najveći broj primjeraka istraživanih naslova po stanovniku dostupan u najmanjoj knjižnici (Narodna knjižnica Dalj – 8,9 primjeraka) koja spada u tip VIII, a ne u najvećoj knjižnici (Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek – 3,8 primjeraka) koja ima najveći apsolutni broj primjeraka građe (tablica 4, slika 3).

Tablica 4. Prosječan broj primjeraka naslova na 1000 stanovnika

Tip	Knjižnica	Ukupan broj primjeraka	Prosječan broj primjeraka na 1000 stanovnika
VIII	Narodna knjižnica Dalj	26	8,9
VII	Gradska knjižnica Beli Manastir	43	5,3
	Gradska knjižnica i čitaonica Belišće	20	2,2
	Gradska knjižnica grada Donjeg Miholjca	37	4,5
	Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo	32	3,2
	Knjižnica Čepin	26	2,6
	Hrvatska knjižnica i čitaonica Đurđenovac	4	0,7

VI	Gradska knjižnica Našice	27	1,8
V	Gradska knjižnica i čitaonica Đakovo	39	1,6
III	Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	371	3,8

Slika 3. Prosječan broj primjeraka naslova na 1000 stanovnika

U tablici 5 navedeni su najzastupljenijih naslovi koje posjeduju istraživane knjižnice prema ukupnom i prosječnom broju primjeraka. Iako ga četiri knjižnice uopće ne posjeduju, najveći broj primjeraka u svim ostalim knjižnicama zabilježen je za naslov *Nin, Anais: Dnevnik ljubavi*. Svi naslovi osim jednog (Spargo, T. Foucault i queer teorija. Zagreb: Jesenski i Turk, 2001.) su beletristika, novijeg su datuma i radi se o prijevodima na hrvatski jezik.

Tablica 5. Najzastupljeniji naslovi u knjižnicama prema broju primjeraka

Naslov	Žanr	Ukupan broj knjižnica koje posjeduju građu	Ukupan broj primjeraka	Prosječan broj primjeraka
Nin, Anais. Dnevnik ljubavi. Zagreb: Profil International, 2004.	Beletristika	6	26	4,3
Toibin, Colm. Evanđelje po Mariji. Zagreb: Naklada Ljevak, 2014.	Beletristika	9	19	2,1
Eugenides, Jeffrey. Nevina samoubojstva. Zagreb: Vuković i Runjić, 2004.	Beletristika	9	18	2
Spargo, T. Foucault i queer teorija. Zagreb: Jesenski i Turk, 2001.	Publicistika	9	17	1,8
Eugenides, Jeffrey. Srednji spol. Zagreb: Vuković i Runjić, 2007.	Beletristika	8	16	2
Maxeiner, Alexandra; Kuhl, Anke. Sve je to obitelj. Zagreb: ArTresor Naklada, 2013.	Beletristika	9	15	1,6
Woolf, Virginia. Orlando: životopis. Zagreb: Vuković i Runjić, 2000.	Beletristika	3	15	5
Hollinghurst, Alan. Linija ljepote. Zagreb: Profil international, 2005.	Beletristika	9	15	1,6
Winterson, Jeanette. Knjiga mog kompjutera. Zagreb: Vuković i Runjić, 2004.	Beletristika	6	15	2,5

U tablici 6 navedeno je šest najslabije zastupljenih naslova. Šest naslova s popisa ne posjeduje nijedna istraživana knjižnica. Svi osim jednog naslova (Griffin, Carolyn Welch; Wirth, Marian J.; Wirth, Arthur G. Više od prihvaćanja: roditelji djece sklone vlastitu spolu govore o svojim iskustvima. Zagreb : Publikum, 1997.) objavljeni su nakon 2000. godine, a podjednako je (ne)zastupljena domaća i strana (prevedena) literatura te publicistika i beletristika.

Tablica 6. Najslabije zastupljeni naslovi u knjižnicama, prema broju primjeraka

Naslov	Žanr	Ukupan broj knjižnica koje posjeduju građu	Ukupan broj primjeraka
Barzut Dragoslava. Pristojan život: lezbejske kratke priče s prostora Ex-Yu. Beograd, Labris, 2012.	Beletristika	0	0
Isherwood Christopher. Samac. Zagreb : Domino, 2014.	Beletristika	0	0
Lorde, Audre. Sestra autsajderka. Beograd, Feministička 94, 2001.	Publicistika	0	0
Pikić, Aleksandra. Nasilje nad lezbijkama, gejevima i biseksualnim osobama u Hrvatskoj: izvještaj istraživanja. Zagreb: Kontra, 2006.	Publicistika	0	0
Tranik, Suzana. U svojem dvorištu. zagreb: Lezbijska grupa Kontra, 2011.	Beletristika	0	0
Griffin, Carolyn Welch; Wirth, Marian J.; Wirth, Arthur G. Više od prihvaćanja: roditelji djece sklone vlastitom spolu govore o svojim iskustvima. Zagreb: Publikum, 1997.	Publicistika	0	0

5. Zaključna rasprava

Iako se u posljednje vrijeme u stranoj stručnoj literaturi iz područja knjižničarstva sve više raspravlja o nužnosti uključivanja LGBTIQ populacije u knjižnice, odnosno o osiguravanju kvalitetnih knjižničnih usluga i građe za tu do sada nedovoljno zastupljenu korisničku skupinu, u Hrvatskoj se o toj temi tek počinje raspravljati. Rijetka istraživanja domaćih autora, uključujući i istraživanje predstavljeno u ovome radu, u načelu potvrđuju rezultate stranih istraživanja te ističu da LGBTIQ populacija u Republici Hrvatskoj rijetko koristi narodne knjižnice, ali i da knjižnice ne posjeduju dovoljno LGBTIQ građe.

Budući da se dostupnost odgovarajuće građe može smatrati osnovnim preduvjetom za privlačenje LGBTIQ zajednice u knjižnice, cilj istraživanja koje je

predstavljeno u ovom radu bio je utvrditi koliko je LGBTIQ građa zastupljena u fondovima narodnih knjižnica u Osječko-baranjskoj županiji. Metodom usporedbe zapisa u knjižničnim katalogima svih deset narodnih knjižnica u županiji s popisom od 86 preporučenih LGBTIQ naslova, utvrđeno je da nijedna ispitana knjižnica ne posjeduje sve naslove. No, valja istaknuti da dvije knjižnice imaju 50 % ili više naslova s popisa, pri čemu ih najveća knjižnica posjeduje skoro 90 %. Većina ostalih knjižnica posjeduje između 30 % i 45 % istraživanih naslova. S druge pak strane, jedna knjižnica posjeduje samo 4 (4,7 %) od 86 preporučenih naslova. Iako postoje manja odstupanja, uočena je određena tendencija rasta zastupljenosti istraživanih naslova s obzirom na veličinu knjižnice odnosno veličinu zajednice kojoj služi: veće knjižnice u pravilu posjeduju više preporučenih naslova. I kod prosječnog broja naslova, uočena je tendencija rasta s veličinom knjižnice, pri čemu i u ovom slučaju najveći prosječni broj primjeraka istraživanih naslova posjeduje najveća knjižnica. No, kada se ukupan broj primjeraka dostupnih LGBTIQ naslova u ispitivanim knjižnicama usporedi s ukupnim brojem stanovnika u njezinoj zajednici odnosno potencijalnim brojem čitatelja, uočava se da je najveći broj primjeraka istraživanih naslova po stanovniku dostupan u najmanjoj knjižnici (8,9 primjeraka na 1000 stanovnika). Rezultati provedenog istraživanja pokazuju, dakle, da je stanje u ispitivanim hrvatskim narodnim knjižnicama vrlo slično onome u stranim knjižnicama ali isto tako da postoji značajan prostor za napredak.

Iako se rezultati ovog istraživanja ne mogu generalizirati zbog ograničenog uzorka i nedostataka koji su inherentni korištenoj metodologiji (ograničavanje pretrage knjižničnih kataloga na jedan subjektivan popis preporučene LGBTIQ građe, zastarjelost građe uvrštene na popis, bilježenje samo tiskane građe, skupno bilježenje podataka za knjižnične ogranke i središnje knjižnice itd.), dobiveni nam podaci ipak daju novi uvid u stanje knjižničnih fondova u Osječko-baranjskoj županiji te ukazuju na određene slabe i jake strane u fondovima istraživanih knjižnica (u odnosu na LGBTIQ građu), a mogu poslužiti i kao poticaj za buduća slična ili komplementarna istraživanja. U ovome bi kontekstu bilo izuzetno korisno ispitati stanje LGBTIQ zbirke u svim hrvatskim knjižnicama (posebice u narodnim i školskim) te pokušati utvrditi o čemu ovisi nabava te građe u domaćim knjižnicama: o dostupnim financijama, dostupnoj LGBTIQ građi na hrvatskom jeziku, veličini knjižnice, prevladavajućoj konzervativnoj ili liberalnoj sredini, osobnim životnim stavovima knjižničara, (profesionalnoj) senzibiliziranosti knjižničara,

pretpostavljenim potrebama odnosno poznavanju lokalne zajednice ili o nečemu drugome.

Ukoliko aktivno ne nabavljaju LGBTIQ građu, knjižnice svjesno odabiru ignorirati čitateljske i informacijske potrebe, a samim time i ljudsko pravo na slobodan pristup informacijama jednoj još uvijek nedovoljno vidljivoj manjini u svojoj zajednici, što se kosi s temeljnim vrijednostima i poslanjima narodnih knjižnica kao ustanova koje potiču društveno uključivanje te kulturni i osobni razvoj građana. Istovremeno, knjižnice koje ne nabavljaju LGBTIQ građu propuštaju priliku da svojim inkluzivnim zbirkama pridonese razvitku tolerantnog društva, u kojem će narodna knjižnica biti mjesto upoznavanja i prihvaćanja različitih životnih stilova i iskustava za sve građane.

Budući da interes za problematiku LGBTIQ populacije u knjižnicama raste u cijelom svijetu, za očekivati je da će joj i hrvatska stručna javnost u skoroj budućnosti pristupiti na proaktivan način te pronaći način da joj posveti još više pažnje, kako u teoriji tako i u praksi.

Literatura

Adler, Melissa. 2010. „Meeting the needs of LGBTIQ library users and their librarians: A study of user satisfaction and LGBTIQ collection development in academic libraries.“ U *Serving LGBTIQ library and archives users: Essays on outreach, service, collections and access*, uredila Ellen Greenblatt, 184–193. Jefferson, NC: McFarland.

Barbarić, Ana i Aleksandra Pikić. 2017. „LGBTIQ osobe – vidljivi ili nevidljivi korisnici hrvatskih knjižnica?“ U *Inovativna knjižnica u službi lokalne zajednice: zbornik radova 17. okruglog stola o slobodnom pristupu informacijama*, uredila D. Pšenica i A. Štimac, 59–69. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.

Bekić, Irena i Petra Dolanjski. 2018. „Umjetničko-knjižničarsko djelovanje Nesigurne intervencije: LGBTIQ korisnici u narodnim knjižnicama.“ U *Socijalno inkluzivne knjižnične usluge: zbornik radova*, uredila Dijana Sabolović-Krajina, 138–149. Koprivnica: Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“.

Bosman, Ellen. 2016. „The Availability Of Gay And Lesbian Materials In Protestant College Libraries.“ *Collection Management* 41, no. 2: 94–106.
<https://doi.org/10.1080/01462679.2016.1169963>

Brendler, Beth, Lindsay Beckman, Denice Adkins, Heather Moulaison Sandy, Natalia Wiggins-Prelas i Vanessa Adams. 2017. “Provide the Highest Level of Service: Public Library Collections of LGBTQ* Materials for Adolescents in the United States.” *The Journal of Research on Libraries and Young Adults* 8, no. 1.

http://www.yalsa.ala.org/jrly/wp-content/uploads/2017/07/Brendler_Providing-the-Highest_final.pdf

Chapman, Elizabeth L. i Briony Birdi. 2016. "It's Woefully Inadequate: Collections of LGBTQ* Fiction for Teens in English Public Library Services." *The Journal of Research on Libraries and Young Adults* 7, no. 29.

http://www.yalsa.ala.org/jrly/wp-content/uploads/2016/03/Chapman-and-Birdi_Collections-of-LGBTQ-Fiction.pdf

Comer, Cynthia. 1981. "List-checking as a method for evaluating library collections." *Collection Building* 3, no. 3: 26–34.

<https://doi.org/10.1108/eb023065>

Drabinski, Emily. 2013. "Queering the Catalog: Queer Theory And the Politics of correction." *Library Quarterly* 83, no. 2: 94–111.

<https://www.jstor.org/stable/10.1086/669547>

Downey, Jennifer. 2005. "Public Library Collection Development Issues Regarding the Information Needs of GLBT Patrons." *Progressive Librarian* 25: 86–95.

<http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL25/086.pdf>

Džoić, Zrinka. 2016. *Queer literatura u narodnim knjižnicama: diplomski rad*. Zadar: Sveučilište u Zadru. Pristupljeno: 14. 11. 2023.

<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:273749>

Garry, Candi. 2014. *Selection Or Censorship? School Librarians And LGBTQ Resources: doktorska disertacija*. Miami: Miami University. Pristupljeno: 14. 11. 2023.

https://etd.ohiolink.edu/!etd.send_file?accession=miami1406589992&disposition=inline

Golub, Antonija. 2022. *Predstavljanje LGBTIQ literature u online katalogima narodnih knjižnica: diplomski rad*. Zadar: Sveučilište u Zadru. Pristupljeno: 14. 11. 2023.

<https://zir.nsk.hr/en/islandora/object/unizd%3A7228/datastream/PDF/view>

Gough, Cal i Ellen Greenblatt. 2011. "Barriers To Selecting Materials About Sexual And Gender Diversity." U *Serving LGBTIQ Library And Archives Users: Essay On Outreach, Service, Collections And Access*, uredile Ellen Greenblatt i Nancy C. Jefferson, 165–173. London: McFarland & Company.

Graziano, Vince. 2016. "LGBTQ Collection Assessment: Library Ownership Of Resources Cited By Master's Students." *College & Research Libraries* 77, no. 1: 114–127. Pristupljeno: 14. 11. 2023.

<https://crl.acrl.org/index.php/crl/article/view/16493>

Griffin, Stephanie. 2021. "LGBTQ+ Picture Books: A Collection Assessment of Lonesome Pine Regional Library System." *SLIS Connecting* 10, no. 2.

<https://aquila.usm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1226&context=slisconnecting>

Hart, Genevieve i Ncumisa Mfazo. 2010. "Places For All? Cape Town's Public Library Services To Gays And Lesbians." *South African Journal of Libraries and Information Science* 76, no. 2.

<https://doi.org/10.7553/76-2-73>

Hilton Boon, Michele i Vivian Howard. 2004. "Recent Lesbian/Gay/Bisexual/Transgender Fiction For Teens: Are Canadian Public Libraries Providing Adequate Collections?" *Collection Building* 23, no. 3: 133-138. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
<https://doi.org/10.1108/01604950410544674>.

Howard, Vivian. 2005. "Out Of The Closet... But Not On The Shelves? An Analysis Of Canadian Public Libraries' Holdings Of Gay-Themed Picture Books." *Progressive Librarian*, no. 25: 62-75.
<http://www.progressivelibrariansguild.org/PL/PL25/062.pdf>

Hughes-Hassell, Sandra, Elizabeth Overberg i Shannon Harris. 2013. „Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, And Questioning (LGBTQ)-Themed Literature For Teens: Are School Libraries Providing Adequate Collections?" *School Library Research* 16. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/vol16/SLR_LGBTQThemedLiteratureforTeens_V16.pdf

Human Rights Watch. 2023. World Report 2023: Events of 2022.
https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2023/01/World_Report_2023_WEBSPREADS_0.pdf

IFLA. 2023. *LGBTQ Users Special Interest Group*. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
<https://www.ifla.org/units/lgbtq/>

IFLA/UNESCO. 2022. *IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice*. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
<https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLAUNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf>.

Izvešće o praksi u području ljudskih prava u Republici Hrvatskoj za 2022. 2022. Zagreb: Ured za demokraciju, ljudska prava i rad. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
https://uploads.mwp.mprod.getusinfo.com/uploads/sites/64/2023/04/2022-Country-Reports-on-Human-Rights-Practices_Croatia_HR-002.pdf

Johnson, Peggy. 2004. *Fundamental of collection development and managment*. Chicago: American Library Association.

Jordan, Rachel. 2017. *Fear and Loaning in North Carolina: The Availability And Use Of LGBTQ Materials In North Carolina Public High School Libraries: magistarski rad*. London: University of London.
<https://core.ac.uk/download/pdf/147826292.pdf>

Joyce, Steven i Alvin M. Schrader. 1997. „Hidden Perceptions: Edmonton Gay Males And The Edmonton Public Library.“ *Canadian Journal of Information and Library Science* 22, no. 1. Pristupljeno: 14. 11. 2023.
https://www.researchgate.net/publication/234558079_Hidden_Perceptions_Edmonton_Gay_Males_and_the_Edmonton_Public_Library

Lockett, B. 1989. *Guide To The Evaluation Of Library Collections*. Chicago: American Library Association.

Lundin, A. 1989. „List-Checking In Collection Development: An Imprecise Art.“ *Collection Management* 11, no. 3/4: 103-111. https://doi.org/10.1300/J105v11n03_06

Lupien, Pascal. 2007. „Information And Research Needs Of GLBT/Sexual Diversity Studies Students.“ U *Sailing Into The Future: Charting Our Destiny: Proceedings Of The Thirteenth National Conference Of The Association Of College And Research Libraries*, uredio Hugh A. Thompson, 114-118. Baltimore, Maryland: Association of College and Research Libraries. https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/17012/lupien_informationandresearchneedssexualdiversitystudies.pdf?sequence=1

Matheson, Michelle, Elizabeth Tait i Sue Reynolds. 2020. „Checking The Pulse Of LGBTIQ+ Inclusion And Representation In The Academic Library: A Literature Review.“ *Journal of the Australian Library and Information Association* 69, no. 1: 31-46. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24750158.2019.1686571>

Oberg, Larry R. i Gary M. Klein. 2003. „Gay-Themed Books In Oregon Public And Academic Libraries.“ *OLA Quarterly* 9, no. 2: 8-12 https://journals.oregondigital.org/olaq/article/view/vol9_iss2_4/418

O’Leary, Meagan. 2005. *Pink Perceptions: The Information Needs Of Lesbian, Gay, Bisexual And Transgender Library Users As Perceived By Public Librarians And By The LGBT Communities Within Sheffield UK and Denver CO, USA: thesis*. University of Sheffield. http://dagda.shef.ac.uk/dispub/dissertations/200405/External/Oleary_Meagan_MALib.pdf

Oltmann, Shannon. M. 2016. „“They Kind Of Rely On The Library”: School Librarians Serving LGBT Students.“ *The Journal of Research on Libraries and Young Adults* 7, no. 1: 1–21. Pristupljeno: 14. 11. 2023. https://uknowledge.uky.edu/slis_facpub/33

Pikić, Aleksandra i Ana Barbarić. 2020. „Public Libraries In The Eyes Of The LGBTIQ Community: The Case Of Croatia.“ *Public Library Quarterly* 39, no. 2: 115-139. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://doi.org/10.1080/01616846.2019.1621735>

Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije. 2007. Uredila Rada Borić. Zagreb: Centar za ženske studije. Pristupljeno: 14. 11. 2023. https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/bibliotekaona/Publikacija_Pojmovnik%20rodne%20terminologije%20prema%20standardima%20Europske%20unije.pdf

Ritchie, Catherine i Dale McNeill. 2011. „LGBTIQ Issues In Public Libraries.“ U *Serving LGBTIQ Library And Archives Users: Essay On Outreach, Service, Collections And Access*, uredile Ellen Greenblatt i Nancy C. Jefferson, 59–69. London: McFarland & Company.

Rothbauer, Paulette M. i Lynne. E. F. McKechnie. 1999. „Gay And Lesbian Fiction For Young Adults: A Survey Of Holdings In Canadian Public Libraries.“ *Collection Building* 18, no. 1: 32–39. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://doi.org/10.1108/01604959910256526>

Schaller, Susann. 2011. „Information Needs Of LGBTQ College Students.“ *Libri* 61, no. 2: 100–115. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://doi.org/10.1515/libr.2011.009>

Schrader, Alvin. M. 2007. „“I Thought I’d Find Myself At The Library“: LGBTQ Services & Collections In Public And School Libraries.“ *PNLA Quarterly* 72, no. 1: 4–9. <https://pnla.org/wp-content/uploads/2018/03/volume-72-1-fall-2007.pdf>

- Scoggins, Rebekah. 2018. „Broadening Your Library’s Collection: Implementing A LGBTQIA Collection Development Project.“ *College & Research Libraries News* 79, no. 3. <https://crln.acrl.org/index.php/crlnews/article/view/16897/18547>
- Stenback, Tanis L. i Alvin. M. Schrader. 1999. „Venturing From The Closet: A Qualitative Study Of The Information Needs Of Lesbians.“ *Public Library Quarterly* 17, no. 3: 37–50. https://doi.org/10.1300/J118v17n03_04
- Takács, Judit i Ivett Szalma. 2013. „How To Measure Homophobia In An International Comparison.“ *Družboslovne Razprave* 29, no. 73: 11–42.
- Walker, Janine i Jo Bates. 2015. „Developments In LGBTQ Provision In Secondary School Library Services Since The Abolition Of Section 28.“ *Journal of Librarianship and Information Science* 48, no. 3. <https://doi.org/10.1177/0961000614566340>
- Walters, William H. 2023. „Assessing Diversity In Academic Library Book Collections: Diversity Audit Principles and Methods.“ *Open Information Science* 7. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/opis-2022-0148/html?lang=en>
- Wexelbaum, Rachel S. 2015. „Censorship Of Online LGBTIQ Content In Libraries.“ *Library Faculty Publications* 47. Pristupljeno: 14. 11. 2023. https://repository.stcloudstate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1048&context=lrs_facpubs
- Wexelbaum, Rachel S. 2016. „The Library As Safe Space.“ *Advances in Library Administration and Organization* 36: 37-78. Pristupljeno: 14. 11. 2023. https://repository.stcloudstate.edu/lrs_facpubs/56/
- Wexelbaum, Rachel S. 2017. „Global Promotion Of LGBTQ Resources And Services Through Social Media.“ *Library Faculty Publications* 59. http://repository.stcloudstate.edu/lrs_facpubs/59
- Williams, Ginger i Nancy Deyoe. 2015. „Controversy And Diversity: LGBTQ Titles In Academic Library Youth Collections.“ *Library Resources & Technical Services* 59, no. 2: 62–71. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://journals.ala.org/index.php/lrts/article/view/5679/7049>
- Žalac Čičak, Sanja. 2019. *LGBTIQ literatura u narodnim knjižnicama Primorsko-goranske županije: diplomski rad*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu. Pristupljeno: 14. 11. 2023. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffzg%3A881/datastream/PDF/view>

Prilog 1. Popis istraživanih naslova

Autor/Urednik	Naslov	Mjesto izdnja	Nakladnik	Godina izdanja	Žanr
Abramson, P.R., Pinkerton, S.D.	O užitku: razmišljanja o naravi ljudske spolnosti	Zagreb	Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo	1998	Publicistika
Aldrich, R.	Povijest gej i lezbijskog života i kulture	Zagreb, Beograd	Sandorf, Red box	2011	Publicistika
Bagić, Aida	Ako se zovem Sylvia	Zagreb	Aora komunikacije	2007	Beletristika
Bakić, Asja	Mars	Zagreb	Sandorf	2015	Beletristika
Bendini, N.	Samo na jednu noć	Zagreb	Queer Zagreb	2009	Beletristika
Bodrožić, Nataša (ur.)	Poqueerene priče	Zagreb	Domino	2004	Beletristika
Butler, Judith	Nevolje s rodom: feminizam i subverzija identiteta	Zagreb	Ženska infoteka	2000	Publicistika
Carter, D.	Stonewall: pobuna koja je rasplamskala gej revoluciju	Zagreb	Zagreb Pride	2011	Publicistika
Chbosky, Stephen	Charlijev svijet	Zagreb	Algoritam	2014	Beletristika
de Lauretis, T.	Praksa ljubavi: lezbijska seksualnost i perverzna žudnja	Zagreb	Ženska infoteka	2003	Publicistika
Dobrović, Z., Bosanac, G.	Usmena povijest homoseksualnosti u Hrvatskoj: dokumentiranje svjedočanstava o privatnom i javnom djelovanju seksualnih i rodnih manjina: preteča LGBT pokreta u Hrvatskoj	Zagreb	Domino	2007	Publicistika
Downing, L., Gillet, R.	Queer u Europi - suvremene studije	Zagreb	Zagreb Pride	2013	Publicistika
Duhaček, Gordan	Destruktivna kritika i druge pederske priče	Zagreb	Domino	2009	Beletristika
Eugenides, Jeffrey	Srednji spol	Zagreb	Vuković i Runjić	2007	Beletristika
Eugenides, Jeffrey	Nevina samoubojstva	Zagreb	Vuković i Runjić	2004	Beletristika
Filipović, U.	Staklenac	Zagreb	Domino	2007	Beletristika
Fisher, E.	Aimee i Jaguar	Zagreb	Ženska infoteka	2000	Beletristika
Foucault, M	Povijest seksualnosti: volja za znanjem	Zagreb	Domino	2013	Publicistika

Foucault, M	Povijest seksualnosti: upotreba zadovoljstva	Zagreb	Domino	2013	Publicistika
Foucault, M	Povijest seksualnosti: briga o sebi	Zagreb	Domino	2013	Publicistika
Frey, Damir Zlatar	Kristalni kardinal	Zaprešić	Fraktura	2014	Beletristika
Guibert, H.	Citomegalovirus	Zagreb	Queer Zagreb	2009	Beletristika
Guibert, Herve	Lud za Vicentom	Zagreb	Domino	2011	Beletristika
Guibert, Herve	Samilosni protokol	Zagreb	Domino	2011	Beletristika
Heger, H.	Muškarci s ružičastim trokutom	Zagreb	Queer Zagreb	2008	Beletristika
Herzog, D.	Seksualnost u Europi 20.stoljeća	Zagreb	Zagreb Pride	2015	Publicistika
Hollinghurst, Alan	Linija ljepote	Zagreb	Profil international	2005	Beletristika
Hooks, B.	Feminizam je za sve: strastvena politika	Zagreb	Centar za ženske studije	2004	Publicistika
Ilinčić, D.	Berlinski ručnik	Zagreb	Fokus komunikacije	2006	Beletristika
Isherwood Christopher	Samac	Zagreb	Domino	2014	Beletristika
Kovačić, Ivana	Parabajka	Rijeka	Zigo	2013	Beletristika
Llosa, Mario Vargas	San jednog Kelta	Zagreb	Vuković i Runjić	2013	Beletristika
Maxeiner, Alexandra; Kuhl, Anke	Sve je to obitelj	Zagreb	ArTresor Naklada	2013	Beletristika
Mozetić, Brane	Banalije	Zagreb	Altagama	2012	Beletristika
Pagano, Emmanuelle	Adolescenti trogloditi	Zagreb	MeandarMedia	2014	Beletristika
Pavlić, Zrinka	Imaš vatre?	Zagreb	Jesenski i Turk	2013	Beletristika
Piglia, Ricardo	Spaljeni novac	Zagreb	Hena com	2015	Beletristika
Poštić, J., Hodžić, A.	Transgresija roda: spolna/rodna ravnopravnost znači više od binarnosti: zbornik konferencijskih radova	Zagreb	Ženska soba, CESI	2006	Publicistika
Rich, A.	Prisilna heteroseksualnost i lezbijska egzistencija	Zagreb	Kontra	2002	Publicistika
Rich, A.	O lažima, tajnama i šutnji: izabrani tekstovi	Zagreb	Ženska infoteka	2003	Publicistika
Rojc, Saška	Puzzlerojc	Zagreb	AGM	2007	Beletristika
Simić, Mima	Pustolovine Glorije Scott	Zagreb	AGM	2005	Beletristika
Smith, Tom Rob	Farma	Zagreb	Profil	2015	Beletristika
Solanović, S., Pušić, B.,	Queer bajke	Zagreb	Queer Zagreb	2005	Beletristika

Baranović, I., Radović, T.					
Spargo, T.	Foucault i queer teorija	Zagreb	Jesenski i Turk	2001	Publicistika
Stulhofer, A.	Što je za mene seks	Zagreb	Profil	2010	Publicistika
Toibin, Colm	Evangelje po Mariji	Zagreb	Naklada Ljevak	2014	Beletristika
Tranik, Suzana	U svojem dvorištu	Zagreb	Lezbijska grupa Kontra	2011	Beletristika
Verde, Nora	Do isteka zaliha	Zagreb	Sandorf	2013	Beletristika
Verde, Nora	Posudi mi smajl	Zagreb	MeandarMedia	2010	Beletristika
Winterson, Jeanette	Naranče nisu jedino voće	Korčula, Zagreb	Andrijići	1998	Beletristika
Witting, Monique	Hetero um i drugi eseji	Zagreb	Kontra	2011	Publicistika
Žmak, Jasna	Moja ti	Zagreb	Profil	2015	Beletristika
	Put u ProsTRANStvo: transrodnost, transeksualnost, rodna nenormativnost	Rijeka	LORI	2012	Publicistika
Barzut Dragoslava	Pristojan život: lezbejske kratke priče s prostora Ex-Yu	Beograd	Labris	2012	Beletristika
Lorde, Audre	Sestra autsajderka: eseji i govori	Beograd	Feministička 94	2001	Publicistika
Sontag, Susan	Ponovno rođena – dn evnici i bilješke, 1947.-1963.	Zagreb	Domino	2011	Beletristika
Stein, Gertrude	Autobiografija Klice B. Toklas	Koprivnica	Šareni dućan	2012	Beletristika
Woolf, Virginia	Pisma Viti	Zagreb	Centar za ženske studije	2008	Beletristika
Bechdel, Alison	Fun Home: obiteljska tragikomedija	Zagreb	Fibra	2015	Beletristika
Cunningham, Michael	Sati	Zagreb	Algoritam	2002	Beletristika
Dickinson, Emily	Poezija	Sarajevo	Svijetlost	1988	Beletristika
Flagg, Fannie	Pohane zelene rajčice u Gostionici Whistle Stop	Zagreb	Mozaik knjiga	2005	Beletristika
Murakami, Haruki	Moj slatki Sputnik	Zagreb	Vuković i Runjić	2002	Beletristika
Nin, Anais	Dnevnik ljubavi	Zagreb	Profil International	2004	Beletristika
Radaković, Borivoj	Dvije: antologija lezbijske poezije	Zagreb	Perun/Naklada Juričić	1994/ 2012	Beletristika
Stein, Gertrude	Melankta: i druge mogu kao ona	Beograd	Rad	1956	Beletristika
Vaughan, Brian K.	Y, posljednji muškarac na svijetu	Zagreb	Fibra	2013	Beletristika
Waters, Sarah	Noćna straža	Zagreb	VBZ	2007	Beletristika

Waters, Sarah	Varalice	Zagreb	VBZ	2009	Beletristika
Winterson, Jeanette	Knjiga mog kompjutera	Zagreb	Vuković i Runjić	2004	Beletristika
Woolf, Virginia	Orlando: životopis	Zagreb	Vuković i Runjić	2000	Beletristika
Buretić - Bogović, Marija	Ljubičice i bič: ispovjed žene sklone ženama	Zagreb	Pavičić Press	1996	Beletristika
Dobrović, Z., Bosanac, G.	Usmena povijest homoseksualnosti u Hrvatskoj	Zagreb	Queer Zagreb	2007	Publicistika
Kalamujić, Lejla	Zovite me Esteban	Zagreb	Sandorf	2017	Beletristika
Kovač, Mirko	Malvina: Životopis Malvine Trifković	Zagreb	Fraktura	2007	Beletristika
Kovačić, Ivana	Parabajka	Zagreb	Zigo	2013	Beletristika
Sagasta, Sanja	Sapfino ogledalo	Zagreb	AGM	2005	Beletristika
Terzić, Ajla	Mogla je biti prosta priča	Zagreb	Sandorf	2011	Beletristika
Tratnik, Suzana	U svojem dvorištu	Zagreb	Kontra	2011	Beletristika
Pikić, Aleksandra	Nasilje nad lezbijkama, gejevima i biseksualnim osobama u Hrvatskoj :izvještaj istraživanja	Zagreb	Kontra	2006	Publicistika
Maričić, Antonija	Ja nisam gej mama, ja sam mama : roditeljstvo LGB osoba u Hrvatskoj	Zagreb	Jesenski i Turk	2016	Publicistika
Zegura, Iva	Coming out : razumje ti vs./feat. prihvatiti	Zagreb	MD	2006	Publicistika
Šegota, Ivo; Zeželj, Borna Nikola	Moja dugina obitelj	Zagreb	Udruga Dugine obitelji	2017	Beletristika
Griffin, Carolyn Welch; Wirth, Marian J.; Wirth, Arthur G.	Više od prihvaćanja : roditelji djece sklone vlastito m spolu govore o svojim iskustvima	Zagreb	Publikum	1997	Publicistika
Sagasta, Sanja	Spirale	Zagreb	Algoritam	2012	Beletristika
Green, Beverly; Herek, Gregory M.	Psihologija ženske i muške homoseksualnosti : teorija, znanstvena istraživanja kliničke primjene	Zagreb	Naklada Jesenski i Turk : Hrvatsko sociološko društvo,	1999	Publicistika
Mondimore, Francis Mark	Prirodna povijest homoseksualnosti	Zagreb	Antibarbarus	2003	Publicistika